

राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाको आ.व. २०८२/०८३ को लागि प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रम

सभाको उपाध्यक्ष ज्यू,

सदस्य ज्यूहरू,

सभाका सचिव एवम उपस्थित सञ्चारकर्मीहरू ।

नेपालको स्वतन्त्रता, सार्वभौमिकता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रिय एकता, स्वाधिनता र स्वाभिमानलाई अक्षुण्ण राख्दै जनताको सार्वभौम अधिकार, स्वायत्तता र स्वशासनको अधिकारलाई आत्मसात गर्दै समुन्नत संघीय शासन प्रणाली मार्फत स्थानीय तहको रूपमा यस गाउँपालिकालाई प्राप्त अधिकार प्रयोग गर्दै समग्र गाउँपालिकालाई न्यायपूर्ण, विभेदरहित, सबल र सम्बृद्ध बनाउन आ.व. २०८२/०८३ को नीति तथा कार्यक्रम यस गरीमामय सभामा प्रस्तुत गर्न पाउँदा आफूलाई गौरवान्वित ठान्दछु ।

भौगोलिक रूपमा विकट र आर्थिक, सामाजिक रूपले पिछ्छडिएको यस गाउँपालिकामा विभिन्न हिसावले बञ्चितमा परेको समुदायको उत्थानलाई मुख्य रूपले ध्यानमा राखेर समग्र राक्सिराङ्ग बासीको जीवनस्तर सुधारको निम्ति यस नीति तथा कार्यक्रम तयार पारिएको छ ।

यस गौरवपूर्ण क्षणमा नेपालमा स्वतन्त्रता, सार्वभौमिकता, सामाजिक न्याय, समतामूलक समाज निर्माणको लागी भएका विभिन्न लोकतान्त्रिक आन्दोलनहरू र संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापनाको खातिर जीवन उत्सर्ग गर्ने तमाम ज्ञात अज्ञात सहिदहरूप्रति श्रद्धान्जली, बेपत्ता एवम् पिडित नागरिकहरूप्रति हार्दिक सम्मान र सहानुभुती व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

यस नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमाको क्रममा खटिनुहुने राष्ट्रसेवक कर्मचारी, सल्लाह सुझाव एवम आफ्ना अपेक्षाहरू राख्नुहुने स्थानीय नागरिकहरू, राजनैतिक दलहरू, स्वयंसेवक, नागरिक समाज, सञ्चारकर्मी लगायत सम्पूर्णलाई हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु ।

सभाका सदस्य ज्यूहरू,

अब म राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाको आगामी आ.व. २०८२/०८३ को लागि प्रस्तावित वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न गइरहेको छु ।

नेपालको संविधान बमोजिम संघ प्रदेश र स्थानीय तहबीचको समन्वय, सहकार्य र सहअस्तित्व प्रबर्द्धन गरी जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शीता सुनिश्चित गर्दै स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को मर्म अनुरूप गाउँपालिकाले यहाँबाट सम्पादन हुने, विकासात्मक, प्रबर्द्धनात्मक र नियमनकारी सेवा सुलभ ढङ्गबाट प्रवाह गर्दै सुदृढ सभ्य र विकासशील राक्सिराङ्ग निर्माण कार्यलाई आगामी वर्ष निरन्तरता दिईनेछ ।

उपलब्ध प्राकृतिक, मानवीय, साँस्कृतिक एवम् पर्यटकीय स्रोतहरूको समुचित परिचालन तथा प्राप्त उपलब्धिहरूको समन्यायिक वितरण गरी कानुनी राज्य र दीगो विकासको अवधारणा स्थानीयकरण गर्ने, स्थानीय तहमा प्राप्त विधायिकी, कार्यकारिणी र न्यायिक अधिकारहरूको सफल अभ्यास गर्दै यहाँको जनचाहना र आवश्यकतालाई अधिकतम सम्बोधन गर्दै शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, विद्युत, पर्यावरण र पूर्वाधार राक्सिराङ्गको विकासको आधार भन्ने संकल्पको साथ बहुआयामिक विकासको महाअभियानलाई सार्थक तुल्याउने आधार वर्षको रूपमा आगामी आर्थिक वर्ष रहनेछ ।

आर्थिक विकास :

१. कृषि उत्पादन, वितरण र उपभोगमा स्थानीय कृषकको नियन्त्रण कायम गर्दै स्वावलम्बी र सवल कृषि क्षेत्रको विकास मार्फत समृद्ध राक्सिराङ्ग निर्माण गर्न स्थानीय हावापानी सुहाउँदो तुलनात्मक लाभका बालीहरू- अम्रिसो, अनार, अलैंची, अकबरे, अदुवा, अम्बा, आलु र ओखर (द 'अ') लाई प्राथमिकतामा राखि कृषकहरूको मागमा आधारित भई गाउँपालिकाको एक टोल एक उत्पादन कार्यक्रमलाई थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाई लागु गरिनेछ ।
२. गाउँपालिकामा उत्पादित स्वास्थ्यवर्धक रैथाने खाद्य पदार्थको सट्टा बजारमा पाईने अखाद्य पत्रु खाना तथा पेय पदार्थ खपतको अवस्था विकराल बन्दै गैरहेकोले उक्त विकृति हटाउन स्थानीय उत्पादन प्रबर्द्धन एवम् आयातित पत्रु खाना विस्थापन अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।
३. कृषकहरूका लागि आवश्यक उन्नत बिउ बिजनहरू सजिलैसँग उपलब्ध गराउनको लागि बिउ बिजन उत्पादन तथा संरक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ । साथै, गाउँपालिकाको खाद्य सुरक्षाको अवस्थालाई सुदृढ गर्न र खाद्यान्न बालीको उत्पादनमा आत्मनिर्भर बनाउन खाद्यान्न बालीको उन्नत बिउबिजन सहूलियत कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
४. कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउन माटोमा हुने अम्लियपन र क्षारियपन जस्ता समस्याहरूको निवारण गर्न समुदायस्तरमा खेतियोग्य जमिनको माटो परिक्षण सम्बन्धी घुम्ती शिविर सञ्चालन गरिनेछ । साथै, खोरिया खेतीमा निर्भर चेपाङ्ग समुदायमा खोरियाको वैज्ञानिक सुधार गरी कृषि उत्पादनमा आत्मनिर्भर एवम् खाद्य सुरक्षा प्रवर्द्धन गर्न चेपाङ्ग जीवनस्तर सुधार तथा आयआर्जन प्रबर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
५. कृषकहरूले भोग्दै आइरहेको मल अभावको समस्यालाई सम्बोधन गर्न बैकल्पिक व्यवस्था गरिनेछ । बढ्दो बन डढेलो र यसबाट हुने प्रदुषण नियन्त्रणमा टेवा पुर्याउने र बनछेउका बस्तिहरूमा प्राङ्गारिक खेति प्रबर्द्धन गर्न पत्करबाट मल, हाम्रो खेति सफल कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

६. मानव स्वास्थ्य र समग्र पारिस्थितिक प्रणालीमा समेत नकारात्मक असर पुऱ्याउने रसायनिक विषादीको प्रयोगलाई न्यूनीकरण गर्न विषादी सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै जैविक विषादीको प्रयोगलाई बढावा दिन बाली तथा पर्यावरण संरक्षणका लागि जैविक विषादी कार्यक्रम गरिनेछ।
७. विभिन्न अनुसन्धानहरुबाट औषधीयगुणले युक्त भनि प्रमाणित भैसकेको वनस्पति गाजाको व्यवस्थित खेतिलाई विश्वको कैयौँ देशहरुले वैधानिकता दिइसकेको र यस गाउँपालिका भित्र पनि यसको ठूलो मात्रामा व्यवसायिक खेति हुने सम्भावना रहेकोले कपडा, औषधि, तेल र अचार उत्पादन गर्न सकिने यस वनस्पतिको खेतिलाई वैधानिकता प्रदान गर्न वैज्ञानिक, कानुनविद एवम राजनितिज्ञहरुको सहभागितामा गाँजा बहस कार्यक्रम सञ्चालन गरि यसलाई राष्ट्रिय महत्वको विषयको रुपमा वैधानिकता प्रदान गर्न संघ तथा प्रदेश सरकार समक्ष आवश्यक पहल गरिनेछ।
८. किसान सूचीकरण कार्यलाई तिव्रता दिई कृषि तथा पशुपन्छी विकाससँग सम्बन्धीत कार्यक्रमलाई वर्गीकरण गरी विपन्न र उद्यमशील कृषकहरु लक्षित छुट्टाछुट्टै कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ। आर्थिक तथा सामाजिक रुपमा पछाडी परेका विपन्न वर्गको जिविकोपार्जनका लागि विपन्न वर्ग विशेष कृषि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
९. व्यावसायिक र व्यवसाय उन्मुख कृषकहरुका लागि कृषि तथा पशुपन्छी पालन सम्बन्धी ज्ञान तथा आधुनिक प्रविधिहरुको बारेमा हेर्ने, देख्ने र सिक्ने उद्देश्य सहित कृषकहरुको अवलोकन भ्रमण सञ्चालन गरिनेछ।
१०. कृषि प्रसारको लागि सफल मानिएको कृषक समूह विधिलाई थप सबल, सक्षम र स्वचालित बनाउन कृषक समूह सबलीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। कृषि प्रसार सेवाबाट वञ्चित रहेका विकट वस्तिका विपन्न कृषकहरुलाई समेत आधुनिक र समय अनुकूल प्रविधिहरुबारे जानकारी बनाउन किसानहरुको ईच्छा टोल टोलमा कृषि शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
११. व्यवसायिक तथा साना कृषकहरुको प्राविधिक समस्या समाधानका लागि कृषि/पशु प्राविधिकहरुबाट फिल्ड भिजिट गरि परामर्श सेवा उपलब्ध गराइनेछ। साथै, गाउँपालिकाभित्रका पशु स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई सूचिकृत गरी पशुस्वास्थ्य सेवालार्थ थप प्रभावकारी बनाइनेछ।
१२. कृषि बाली एवम पशुपन्छी बीमा कार्यक्रमलाई अझ प्रभावकारी र व्यापक बनाइनेछ। यसका लागि व्यवसायिक पशुपालन एवम खेतिपाति गर्ने कृषि तथा पशुपन्छी फर्महरुलाई पशु एवं बाली बीमा गर्न प्रेरित गरिनेछ।
१३. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रैथाने बालीहरुको उत्पादन तथा बजारीकरणलाई प्रवर्द्धन गर्न उत्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ। स्थानीय जैविक विविधताको अन्वेषण गरी लोपोन्मुख बाली तथा जातहरुको संरक्षण गर्न गाउँपालिकामा जिन बैंक स्थापना गरिनेछ।

१४. कृषि उपजको बजारिकरणको लागि सामुदायिक संघसंस्था, समूह, सहकारीहरूको समन्वयमा सञ्चालित हाट बजारलाई अझ प्रभावकारी र व्यापक तुल्याउँदै कृषि उपज प्रदर्शनी कार्यलाई प्रतिस्पर्धी बनाईनेछ ।
- १५.मौरीपालनलाई व्यावसायिक बनाउन मौरी पकेट कार्यक्रम सञ्चालन गरी मौरीपालनका लागि आवश्यक घर, गोला तथा यन्त्र/उपकरणहरू सहूलियतमा उपलब्ध गराइनेछ। मह, चिउरी र अन्य कृषि उत्पादनहरूको गुणस्तर अभिवृद्धि गरी ब्राण्डिङ्ग गर्दै उक्त उत्पादनहरूको बजारीकरणको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ।
- १६.विपन्न चेपाङ्ग जातीको जिवनस्तर सुधार तथा आयआर्जन प्रवर्द्धन गर्नका लागि विशेष कदम चालिनेछ। चेपाङ्ग समुदायले खेती गर्ने खोरियाहरूको वैज्ञानिक सुधार गर्दै मागमा आधारित आयआर्जन प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- १७.कृषि क्षेत्रमा दिन प्रतिदिन नयाँ नयाँ प्रविधिहरूको विकास भईरहेको अवस्थामा गाउँपालिका अन्तर्गतका विविधतापूर्ण कृषकहरूको लागि उचित प्रविधिहरूको पहिचान गरी सो बारे सचेत बनाउँदै कृषि कर्ममा अनुसरण गर्न कृषक पाठशाला कक्षा सञ्चालन गरिनेछ।
१८. कृषि तथा पशुपालनमा देखिने रोग तथा किराहरूको निदान तथा सहि उपचार/व्यवस्थापन गर्नका लागि गाउँपालिका केन्द्रमा एक आधारभुत कृषि/पशु स्वास्थ्य ल्याब र विभिन्न ठाउँमा एकीकृत कृषि/पशु सेवा केन्द्र स्थापना गरी सञ्चालन गरिनेछ र पशुपन्छीको उपचारका लागि आवश्यक औषधीहरू निःशुल्क वितरण गरिनेछ। साथै गाउँपालिकाको दुर्गम वडाहरूलाई लक्षित गरि घुम्टि पशु स्वास्थ्य शिविर कार्यक्रमलाई विस्तार गरिनेछ।
१९. पशुपन्छी र मानिस दुबैमा लाग्ने जुनोटिक रोगहरूबाट बच्ने उपायहरू बारे सचेतना अभिवृद्धि गरी एक स्वास्थ्य नीति अवलम्बन गरिनेछ। साथै, पशुपन्छीमा लाग्ने रोग विरुद्धको खोप लगाउने कार्यक्रमलाई गाउँपालिकाभरी सञ्चालन गरिनेछ।
२०. बाखापालनको ठूलो सम्भावना बोकेको यस पालिकामा बाखापालनलाई व्यवसायीकरण गर्न नमूना खोर निर्माण गर्न अभिप्रेरित गरिनेछ। कुखुरा र मत्स्यपालनमा संलग्न वा संलग्न हुन इच्छुक कृषकहरूलाई अभिप्रेरित गर्न कुखुरा तथा मत्स्य प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। साथै, घाँसमा आधारित पशुपालन लाई प्रवर्द्धन गर्दै बाह्रै महिना हरियो घाँस उपलब्ध हुनेगरी हिउँदे, वर्षे र डाले घाँसको विउ तथा बेर्ना वितरण गरिनेछ।
- २१.सहकारी मार्फत सञ्चालित दुग्ध संकलन एवम चिस्यान केन्द्रको सेवा विस्तार गर्दै दुग्ध र दुग्धजन्य उत्पादनलाई प्रोत्साहन गर्न दुग्धको उत्पादनमा आधारित प्रोत्साहन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। साथै

व्यावसायिक पशुपालक कृषकहरूलाई पशुआहार (पेलेट फिड, ब्लक, साईलेज) मा सहायता कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

२२. पशु नश्व सुधार गरी स्थानीय जातका पशु चौपायाहरूको उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि ल्याउन पशुचौपायाहरूलाई आवश्यक कृत्रिम गर्भाधान सेवा थप सहज र व्यवस्थित रूपमा उपलब्ध गराइनेछ ।

२३. गाउँपालिकाभित्र क्रियाशील सहकारी संस्थाहरूलाई यहाँका जनताहरूको जीवनस्तर सुधार गर्दै उनीहरूको आर्थिक सामाजिक विकासमा गाउँपालिकाको साझेदारको रूपमा अघि बढाउन पहल गरिनेछ । साथै यहाँका बजारोन्मुख क्षेत्रहरूमा बचत तथा ऋणको कारोबार गर्न सहकारीहरूलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । छरिएर रहेका र निष्क्रिय सहकारीहरूलाई व्यवस्थित बनाउन उद्देश्य मिल्ने सहकारीहरूलाई मर्ज गरि सक्रिय बनाइनेछ ।

२४. जनताहरूलाई वित्तिय सचेतना प्रदान गर्दै उनीहरूलाई वित्तिय संस्थामार्फत प्रवाह हुने सेवाहरूप्रति आकर्षित गराउन गाउँपालिकाभित्र क्रियाशील वित्तीय संस्थाहरू संगको समन्वयमा वित्तिय साक्षरता सम्बन्धी सचेतनामुलक कार्यक्रमहरू आयोजना गरिनेछ ।

२५. गाउँपालिकामा सबैभन्दा धेरै चेपाङ्गहरूको बसोबास रहेको वडा नं. ७ लाई यहि गरिमामय सभाबाट चेपाङ्ग साँस्कृतिक तथा पर्यटकीय विशेष क्षेत्र घोषणा गरिसकिएको सन्दर्भमा उक्त वडालाई केन्द्रित गरेर त्यहाँको प्रकृति, संस्कृतिको प्रबर्द्धन गर्दै स्थानीय संघ संस्थाको सवलीकरण, चेपाङ्ग समुदायमा सचेतना विस्तार, उनीहरूको आर्थिक सामाजिक अवस्थाको उत्थानको लागि संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको सरकारहरू र गैरसरकारी संघ संस्थाहरूसँगको सहकार्य र समन्वयमा विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।

२६. गाउँपालिकाभित्र स्थापना भई विस्तारै प्रचार प्रसार हुँदै गईरहेको जलपरी झर्ना पर्यटकीय क्षेत्र, दुईचोक डाँडा, भिम्बुङ्ग पर्यटकीय क्षेत्र, खैराङ्ग एकिकृत पर्यटकीय क्षेत्र एवम् परेवाभिर पन्जनी पौडि तथा बनभोजस्थलहरूको प्रचार प्रसार गरी पर्यटकीय गतिविधिमार्फत यहाँका स्थानीय समुदायको आर्थिक अवस्थामा सुधार ल्याइनेछ । साथै यसअघि सम्भाव्यता अध्ययन भइसकेको पर्यटकीय क्षेत्रहरूमा पर्यटन पूर्वाधार निर्माण प्रारम्भ गरिनेछ ।

२७. स्थानीय आदिवासीहरूको प्रकृति र संस्कृतिमा आधारित परम्परागत जीवनशैलीलाई पर्यटनसँग जोड्दै व्यावसायिक बनाउन चेपाङ, तामाङ, मगर र ठकुरी समुदायमा होमस्टे सञ्चालन गर्न दातृ संस्थाहरूको समन्वयमा आवश्यक तालिम र प्रोत्साहन सामाग्री प्रदान गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

२८. गाउँपालिकामा निर्माणाधीन चेपाङ संग्रहालय, कोशेलीघर निर्माण सम्पन्न गराई सो समुदायको पुरातात्विक महत्वका थप बस्तुहरूको संकलन एवम् संरक्षण गरिनेछ । गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका प्राकृतिक, पुरातात्विक तथा साँस्कृतिक सम्पदाहरूलाई संघीय एवम् प्रदेश सरकारसँगको समन्वयमा संरक्षणात्मक, प्रवर्द्धनात्मक तथा विकासात्मक कार्यहरू गरिनेछ ।

२९. **स्थानीय रोजगार रणनीति कार्यान्वयन** गरी बेरोजगार जनशक्तिको पहिचान, अभिलेखन, सीप विकास विधी र संस्थागत सुदृढिकरणको लागि आवश्यक कार्य आरम्भ गरिनेछ । साथै स्थानीय युवाहरूलाई स्वदेश तथा विदेशमा रोजगारी प्राप्त गर्न बजारमुखी व्यवसायिक सीपमुलक तालिमहरू प्रदान गर्न अध्यक्ष रोजगारी प्रवर्द्धन कार्यक्रमलाई अझै प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
३०. गाउँपालिकाभित्रका युवाहरूलाई श्रममुलक विकास निर्माण कार्यमा सहभागी गराई न्युन लागतमा अधिकतम उपलब्धी हासिल गर्न परिवर्तन हाम्रो लक्ष्य, श्रमसँग युवा, युवासँग उपाध्यक्ष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
३१. विभिन्न संघ संस्थाहरूको सहयोगमा गाउँपालिकाभित्र कृषि, बनपैदावारमा आधारित **कागज उद्योग** स्थापना गरिनेछ । प्लास्टिकजन्य प्रदुषण नियन्त्रण गर्न सघाउ पुग्ने र स्थानीय महिलाहरूको उद्यमशीलतामा विकास हुने किसिमले गाउँपालिकामा सञ्चालन हुने औपचारिक सभा समारोहमा प्लास्टिकका प्लेट निषेध गरी स्थानीय स्तरमा उत्पादित दुना टपरीको प्रयोग गरिनेछ । साथै थप स्थानमा दुनाटपरी र कागज उत्पादन सम्बन्धी तालिमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
३२. गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने भूमिहीन, सुकुम्बासी, अव्यवस्थित बसोबासी लगायत किसानसँग जोडिएका समस्याहरू समाधान गर्न तथ्याङ्क संकलन, अनलाईन ईन्ट्री, जग्गाहरूको नापजाँच गरी पुर्जा वितरण गर्ने कार्यलाई तीव्रता दिईनेछ । गाउँपालिकाको सम्पूर्ण जग्गाहरूलाई भुउपयोग सम्बन्धी नियमहरूको परिधिमा रहि क्षेत्रगत वर्गीकरण गर्ने कार्य सम्पन्न गरिनेछ । वर्तमान तथ्य र आवश्यकताको आधारमा गाउँपालिकाको भुउपयोग नीति संशोधन एवम अद्यावधिक गरिनेछ ।

सामाजिक विकास

३२. गाउँपालिकाभित्र बसोबास गर्ने विपन्न घरपरिवारहरूलाई **७५ प्रतिशत अनुदानमा स्वास्थ्य बीमा** कार्यक्रममा समावेश गराई गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा सबैको पहुँच स्थापित गर्न **स्वास्थ्य बीमा अनुदान कार्यक्रम**लाई निरन्तरता दिईनेछ ।
३३. गाउँपालिकाबासीहरूको आफ्नै राक्सिराङ्ग आधारभुत अस्पताललाई पर्याप्त जनशक्ति र प्रविधियुक्त बनाई स्वास्थ्य बिमा र फार्मेसी सहितको सेवा सञ्चालन गरि यहाँका जेष्ठ नागरिकहरूलाई आफ्नै पालिकाभित्र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा निरन्तर प्रदान गर्न गाउँपालिका अन्तर्गतका वडाहरूबाट राक्सिराङ्ग आधारभुत अस्पतालसम्म **निःशुल्क स्वास्थ्य बस सेवा** सञ्चालन गरिनेछ ।
३४. स्थानीय जनतामा गुणात्मक स्वास्थ्य सेवाको पहुँच सुनिश्चित गर्न विशेषज्ञ सेवा सहितको घुम्ती स्वास्थ्य शिविर कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिँदै यसलाई अझै प्रभावकारी बनाउन सबै वडाहरूमा विस्तार गरिनेछ

- । दुर्गम भेगमा रहेका बासिन्दाहरूको स्वास्थ्य समस्या एवम रोगहरू जस्तै: दम, क्षयरोग, मोतिविन्दु आदिलाई निवारण गर्न प्रभावित क्षेत्रमा उक्त रोगहरूसँग सम्बन्धीत विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
३५. पूर्ण खोपको सुनिश्चितता जस्ता मानव स्वास्थ्यसँग प्रत्यक्ष जोडिएका विषयबस्तुहरूलाई सामुदायिक स्वास्थ्य कार्यक्रमहरू मार्फत अभियानको रूप दिई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
३६. राक्सिराङ गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका स्वास्थ्यचौकी एवं स्वास्थ्य संस्थाहरूको स्तरोन्नती गरिनेछ । गाउँपालिकाको वडा नं ६ सिलिङ्गेमा सहयोगी संस्थासँगको सहकार्यमा वर्थिङ्ग सेन्टर सञ्चालन गरिनेछ । वडा नं ४ को घोरकोटेमा सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाई स्थापना गरि सञ्चालन गरिनेछ । साथै सरिखेत स्वास्थ्य चौकिको भवन निर्माण गरि गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गरिनेछ ।
३७. गाउँपालिकाको साविकको काँकडा गाविस लक्षित गरि विपन्न चेपाङ वस्तिका बासिन्दाहरूलाई नजिकैको ठूला अस्पतालहरूसम्मको पहुँचलाई सुनिश्चित गर्न एम्बुलेन्स सेवा सञ्चालन गरिनेछ ।
३८. बालबालिका, गर्भवती तथा सुत्केरी आमाको पोषण अवस्थाको लेखाजोखा, नियमन, कुपोषण उपचार लगायत मातृ शिशु सुरक्षाको लागि पोषण प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने र महामारी फैलाउन सक्ने रोगहरूको निगरानी र नियन्त्रणको लागि निरोधात्मक र उपचारात्मक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
३९. परिवार नियोजन, प्रसुती सम्बन्धी सेवा, स्त्रीरोग सम्बन्धी स्वास्थ्य सेवाको विस्तार र स्वास्थ्य सेवामा नागरिकहरूको पहुँच विस्तार गर्ने तथा आकस्मिक अवस्थामा उपचारको व्यवस्था गरिनेछ । साथै, प्यालिएटिभ केयर तथा प्रशामक सेवालार्ई प्रभावकारी बनाउन आमा बुवा वचाउ तथा प्रशामक सेवा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
४०. विद्यालयमा किशोरीहरू मुर्छा पर्ने जस्तो स्वास्थ्य समस्या देखिएकाले उक्त समस्या निराकरण गर्न आवश्यक कार्य गरिनेछ । उनीहरूको लागि विद्यालय केन्द्रित मनोसामाजिक परामर्श कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने र विद्यालयको भौतिक सिकाई वातावरण लाई सहज र स्वच्छ बनाईनेछ ।
४१. “शिक्षा नै विकासको मूल आधार” भन्ने मान्यताका साथ गाउँपालिकाको समग्र शैक्षिक क्षेत्रको उन्नयनको प्रारम्भिक र आधारभुत तहका बालबालिकाहरूको शैक्षिक सुधारको लागि विशेष कार्यक्रम लागू गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
४२. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालित दश जोड दूई सञ्चालित विद्यालयहरूलाई आवश्यक पूर्वाधारको लागि अनुदान सहयोग कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ । साथै सामुदायिक विद्यालयहरूमा ईन्टरनेट सेवा विस्तार गरिनेछ ।
४३. “राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाको इच्छा, गुणस्तरीय प्राविधिक शिक्षा” कार्यक्रम अन्तर्गत प्राविधिक धार सञ्चालित विद्यालयमा शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्दै थप विद्यालयहरूमा प्राविधिक धार विस्तार गर्न आवश्यक

- पहल गरिनेछ । गाउँपालिकाका विपन्न, दलित, चेपाङ छात्रा, बुहारीहरुको शिक्षामा सहज पहुँच र प्राविधिक शिक्षामा प्रोत्साहन गर्न विभिन्न छात्रवृत्ति कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
४४. राक्सिराङ्गका विद्यार्थीहरुलाई उच्च शिक्षा तर्फ आकर्षित गराई शिक्षित जनशक्ति उत्पादन गर्न स्नातक अध्ययन शैक्षिक सहायता कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
४५. 'स्वास्थ्यका लागि खेलकुद, युवाका लागि खेलकुद' भन्ने मान्यताका साथ गाउँपालिकास्तरीय खेलकूद तथा युवा लक्षित कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
४६. समावेशी समिति गठन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि निर्माण गरि गाउँपालिका क्षेत्र भित्र संचालन हुने युवा, महिला, आदिवासी जनजाति, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको अधिकारको संरक्षण गर्दै उनीहरु लक्षित कार्यक्रमहरुलाई थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाइनेछ ।
४७. ज्येष्ठ नागरिकहरुको अनुभवको आदानप्रदान गर्न तथा समाजमा वहाँहरुले पुर्याउनुभएको योगदानको कदर गर्नका लागि गाउँपालिकामा रहेका ज्येष्ठ नागरिकहरुलाई सम्मान गरिनेछ । साथै व्यवस्था परिवर्तन गर्दै लोकतन्त्र र सामाजिक न्यायको पक्षमा जीवन व्यतित गर्ने अग्रजहरुको सम्मान तथा सम्झनामा प्रतिष्ठान, स्मारकहरु स्थापना गरिनेछ ।
४८. बालश्रम, बालविवाह, बहुविवाह, दाईजोप्रथा, बोकसीप्रथा, जातिय छुवाछुत तथा भेदभाव जस्ता सामाजिक कुरीति एवम अन्धविश्वास न्यूनीकरण गर्दै समतामूलक समाज निर्माणको लागि सामाजिक विभेद निवारण सम्बन्धी स्थानीय कार्ययोजना कार्यान्वयन गरी गाउँपालिकाबाट सम्पादन हुने सम्बन्धीत कृयाकलापहरुलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाइनेछ ।
४९. एकल महिला, घरेलु हिंसा पीडित महिला र असहाय बालबालिका, जेष्ठ नागरिकहरुको सुरक्षा तथा संरक्षणको लागि संघ तथा प्रदेश सरकार तथा सहयोगी संघ संस्थासँगको साझेदारीमा पूनर्स्थापना केन्द्र, आश्रय केन्द्र, स्याहार केन्द्र स्थापनाको लागि पहल गरिनेछ ।
५०. बालबालिकाको संरक्षण र हितको लागि बाल संरक्षणात्मक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ । साथै, विद्यालयस्तरमा बाल क्लव गठन तथा परिचालन गर्दै बाल विवाह न्यूनीकरण गर्न सचेतनामूलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ । साथै गैर सरकारी संस्थाहरूसँगको साझेदारीमा महिला हिंसा, मानव वेचबिखन तथा बाल श्रम नियन्त्रणका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
५१. बालबालिकाको संरक्षण र हितको लागि बाल संरक्षणात्मक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ । साथै, विद्यालयस्तरमा बाल क्लव गठन तथा परिचालन गर्दै बाल विवाह न्यूनीकरण गर्न सचेतनामूलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ । साथै गैर सरकारी संस्थाहरूसँगको साझेदारीमा महिला हिंसा, मानव वेचबिखन तथा बाल श्रम नियन्त्रणका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

५२. चेपाङ्ग तथा तामाङ्ग भाषा, संगीत, साहित्य, सँस्कृति, परम्पराको जगेर्ना र प्रचार गर्न गाउँपालिकामा संस्कृती आदान प्रदान तथा संरक्षण सम्बन्धी केन्द्र स्थापना गरिनेछ । साथै गाउँपालिकामा साँस्कृतिक तथा साहित्यिक समारोहहरू आयोजना गरिनेछ ।

पूर्वाधार विकास

५३. राक्सिराङ गाउँपालिकाको योजनावद्ध रूपमा सबै क्षेत्रको सन्तुलित विकासका लागि आगामी आर्थिक वर्षमा गाउँपालिकाको दोश्रो आवधिक योजना तर्जुमा गरि समग्र गाउँपालिकाको विकासलाई मार्गदर्शन प्रदान गरिनेछ । आगामि आर्थिक वर्षको पूर्वाधार विकास सम्बन्धी कार्यलाई आवधिक योजना र क्षेत्रगत विकास योजनाहरू बिच समान्जस्यता कायम गरी कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ ।

५४. जनताले अनुभूती गर्न सक्ने गरी विकासका प्रतिफल प्राप्त हुने खालका रणनीतिकरूपले महत्वपूर्ण र स्थायी संरचना विकास हुने खालका योजना तर्जुमा एवं प्राप्त स्रोतको एकीकृतरूपमा परिचालन गरी विकासका स्थानीय गौरवका ठूला एवं बहुवर्षीय आयोजनाहरू सञ्चालनलाई प्राथमिकता दिइने छ ।

५५. पूर्वाधार सम्बन्धी संरचना निर्माणको कार्यमा गुणस्तरलाई प्राथमिकता दिई विकास निर्माण कार्यलाई दिगो र भरपर्दो बनाउन गाउँपालिकामै ईन्जिनियरिङ्ग प्रयोगशाला स्थापना गरिनेछ ।

५६. गाउँपालिकामा निर्माणाधिन वडा कार्यालय भवनहरू सम्पन्न गरिनेछ । साथै जग्गा प्राप्तिको कार्य सम्पन्न भइसकेका बाँकि वडाहरूको वडा कार्यालय भवनको निर्माण कार्य ठेक्कामार्फत अगाडी बढाइनेछ । गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूको भौतिक पूर्वाधारको विकास, सम्भार र सञ्चालनको उचित व्यवस्था मिलाइनेछ । साथै वडा नं २ मा रहेको सरिखेत स्वास्थ्य चौकि भवन निर्माण कार्य अघि बढाइनेछ ।

५७. गाउँपालिकाभित्रका मुख्य सडक सञ्जालहरूको स्तरिकरण गरि ग्रामिण सडकहरूलाई व्यवस्थित र सुरक्षित बनाइनेछ । साथै विभिन्न रुटमा चल्ने सार्वजनिक सवारीसाधनको भाडादर निर्धारण गर्न विशेष पहल गरिनेछ ।

५८. निर्माण भइसकेका सडक, सिंचाई तथा खानेपानी आयोजनाहरूको मर्मत र सम्भारको लागि सडक मर्मत सम्भारको लागी उपभोक्ताहरूको लागत सहभागितामा मर्मत सम्भार कोष स्थापना गरिनेछ । साथै, स्थानीय खानेपानी तथा स्वच्छता योजना कार्यान्वयन गरि खानेपानीको मुहान संरक्षण, व्यवस्थित ठुला खानेपानी आयोजनाहरू र सरसफाई सम्बन्धी कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गरिने छ ।

५९. विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार भएका पक्कि पुलहरू घोरकोटे गोराइद खोला पुल, जिर्खे खोला पुल संघ तथा प्रदेश सरकारसँगको सहकार्यमा बहुवर्षीय आयोजनाको रूपमा निर्माण कार्यारम्भ गरिनेछ ।

साथै, हाल सञ्चालनमा रहेका साना हिउँदे सडकअन्तर्गत स-साना खोल्साहरुमा साना मोटरबल ट्रस ब्रिज निर्माण गरिनेछ । सञ्चालनमा रहेका विभिन्न झोलुङ्गे पुलसम्मको मोटरसाईकल ट्रयाक निर्माण गरी अन्य आवश्यक स्थानमा नयाँ झोलुङ्गे पुल निर्माणको लागि पहल गरिनेछ ।

६०. गाउँपालिका भित्रका फराकिलो खेतीयोग्य जमिन रहेका टोलहरु मैनाटार, झीलिकनी, लावति, झ्याँसीटार, पलाँसे, कालीधाप साइटार, हात्ती खोल्सा बिस्कली टार, माकलदमार, चैनपुर लगायतका क्षेत्रहरुमा ठुला सिंचाई आयोजनाहरु संचालन गरि कृषि पूर्वाधार निर्माण गरिनेछ ।

६१. फुटकर र टुक्रे योजनाहरुलाई न्यूनीकरण गरी ठूला र प्रभावयोग्य आयोजनाहरुलाई विशेष प्राथमिकता दिइनेछ । विकासको अभियानमा निजी, गैरसरकारी र सहकारी क्षेत्रलाई सक्रिय बनाउन सहभागितामूलक योजना निर्माण र कार्यान्वयनको प्रणाली विकास गरिनेछ । स्थानीय समुदायहरुको सहभागिता र योगदानमा आधारित विकासका पद्धतिहरु अंगीकार गरिनेछ ।

६२. गाउँपालिकाको बजारोन्मुख बस्तिहरु, पलाँसे, चैनपुर, राक्सिराङ्ग, अठारे, घोरकोटे, चौकिटार र सिलिङ्गेमा व्यवस्थित बस्ति विकास र नक्सा पास सहितको पक्कि भवन निर्माण गर्न सहरी विकास तथा एकीकृत बस्ती विकास मापदण्ड कार्यान्वयन गरिनेछ । भूमी व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यलाई व्यवस्थित गरी बसोबास तथा भूमीहीनहरुको समस्या समाधानको लागि पहल गरिनेछ ।

६३. समुदायमा आधारित समूहहरुको दिगो व्यवस्थापनमा एक घर एक धारा कार्यक्रमलाई थप बस्तिहरुमा विस्तार गरिनेछ ।

वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

६४. प्राकृतिक स्रोतको दिगो उपयोग, वातावरण र जैविक विविधता संरक्षण, वातावरणमैत्री विकास जस्ता वातावरणीय पक्षहरुलाई थप व्यवस्थित र प्रभावकारी रूपले सञ्चालन गर्न गाउँपालिकाको संस्थागत संयन्त्रलाई सवल र सक्षम बनाइनेछ ।

६५. उच्च मूल्यका वनस्पति तथा जडिबुटी संरक्षण र उपयोगबाट आर्थिक आम्दानीको स्रोत वृद्धि गर्न योजनावद्ध रूपमा जडिबुटीजन्य वनस्पतिका वृक्षारोपणमा जोड दिइनेछ ।

६६. वायो इन्जिनियरिङका माध्यमबाट वातावरणमैत्री विकासलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ । प्राकृतिक श्रोत साधनको उपयोगलाई दीगो बनाउन संरक्षणात्मक कार्यलाई समेत सँगसँगै सञ्चालन गर्नुपर्ने बाध्यात्मक कानूनी व्यवस्था गरी कार्यान्वयन गराइनेछ ।

६७. सामुदायिक वनको संरक्षणका लागि स्थानीय सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरुको नियमन, व्यवस्थापन तथा क्षमता विकास गरी नयाँ र ठोस कार्ययोजना बनाउन सहजीकरण गर्ने र वन जंगल एव जंगली जीवजन्तुको संरक्षणसम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

६८. वातावरण संरक्षण र वनजंगल संरक्षण, कार्बन उत्सर्जन कटौती, कार्बन व्यापार तथा रेड (REDD) सम्बन्धमा समूदायको चेतना अभिवृद्धि गराउने र जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरण तथा अनुकूलन सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी गाउँपालिका क्षेत्र भित्र आगामी आ.व. मा कार्बन उत्सर्जन कटौति गर्ने कार्यलाई कार्यान्वयन गर्दै यस गाउँपालिकालाई हरित गाउँपालिका बनाइनेछ ।
६९. फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि जैविक र अजैविक फोहोरको वर्गीकरण गरी सोही अनुरूप फोहोरलाई व्यवस्थापन गरी सफा र स्वच्छ राक्सिराङ निर्माण गर्न फोहोरमैला व्यवस्थापन नीति तर्जुमा गरी तोकिएको मापदण्ड अनुरूप फोहोर व्यवस्थापन केन्द्रको पहिचान तथा व्यवस्थापन गरिनेछ । प्लाष्टिक तथा औषधी जन्य फोहोर व्यवस्थापनका लागि डम्पिङ्ग साईडको सम्भाव्यता अध्ययन गरी सञ्चालन प्रक्रिया अगाडी बढाइनेछ ।
७०. गाउँपालिका क्षेत्र भित्र हुने गरेको विकास निर्माणका कारणले आउने सक्ने प्राकृतिक एवं मानवीय विपदलाई न्यूनीकरण गरी दिगो विकासका लागि उत्थानशील विकास योजना कार्यान्वयन गरी पूर्वाधार विकास निर्माण कार्यमा तोकिएको मापदण्डहरूलाई बाध्यकारी बनाइनेछ ।
७१. गाउँपालिकाको विपद् व्यवस्थापन योजनालाई प्रभावकारी ढंगले कार्यान्वयन गरिनेछ । प्रत्येक वडामा विपद् व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरूको व्यवस्थापन गरिनेछ । विपद् सम्भावित क्षेत्रहरूको पहिचान गरी त्यस्ता क्षेत्रहरूमा पूर्व सतर्कता र सजगता अपनाइनेछ । विपदमा परेकाहरूको तत्काल उद्धार गर्न विपद् दस्ता तयार गरी उद्धार गरिएका पीडितलाई आश्रय दिनको लागि प्रत्येक वडामा विपद् भवन निर्माणलाई जोड दिइनेछ ।
७२. चट्याङ्ग प्रभावित क्षेत्रमा चट्याङ्ग न्यूनीकरणको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरी थप घरहरूमा (Lightening arrester) तडित निरोधक जडान कार्यक्रमलाई निरन्तरता प्रदान गरिनेछ ।
७३. विपद्को दृष्टिकोणले जोखिमयुक्त खरको छाना भएका घरको खरको छानोलाई प्रतिस्थापन गर्ने कार्यक्रमलाई तिव्रता दिँदै राक्सिराङ्ग गाउँपालिकालाई खरको छानोमुक्त स्थानीय तह घोषणा गरिनेछ । साथै, सरकारी वा संस्थागत अनुदानबाट निर्मित तथा निजी घरहरूमा एकै रङ्ग लगाई राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाको पहिचान कायम गर्न "हरेक घरको एउटै रङ्ग, सुन्दर शान्त राक्सिराङ्ग" कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

सुशासन तथा संस्थागत विकास

७४. गाउँपालिका बाट सञ्चालन हुने हरेक क्रियाकलापमा पारदर्शिता प्रवर्द्धन गर्दै सहभागिता मुलक विकास प्रक्रिया अवलम्बन गर्न गाउँपालिका र अन्तर्गतका कार्यालयहरूलाई निर्देशित गरिनेछ । हरेक सार्वजनिक

क्रियाकलापमा सार्वजनिक उत्तरदायित्व वहन गराउन सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परिक्षण, सामाजिक परिक्षण, प्रतिवेदन सार्वजनिकरण जस्ता कार्यहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

७५. नेपालको संविधानको अनुसूचि ८ बमोजिमका आफ्ना अधिकारक्षेत्रका विषयमा आवश्यक नीति तथा कानून तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने प्रक्रियालाई तीव्रता दिइनेछ ।

७६. जनउत्तरदायी स्थानीय सरकारको अनुभूती गराउन स्थानीय प्रशासनलाई स्वच्छ, सक्षम र व्यवसायिक बनाउँदै आर्थिक एवं वित्तीय सुशासनलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ । सूचना सम्प्रेषणको लागि सूचना प्रविधिको विकास तथा उपयोगबाट सर्वसाधारणको सूचनामा पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ ।

७७. विलाप नगरौं मेलमिलाप गरौं भन्ने नाराका साथ गाउँपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधि तथा न्यायिक समिति र मेलमिलापकर्ताहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । साथै वडाहरूमा सञ्चालित मेलमिलाप केन्द्रहरूलाई थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाइनेछ ।

७८. गाउँपालिकाभित्रका सम्पूर्ण वडा कार्यालयहरू, विद्यालयहरू, स्वास्थ्य संस्थाहरू लगायत सरकारी कार्यालयहरूमा अनिवार्य विद्युतीय हाजीरी लागू गरी कार्यालयको सेवा प्रवाहलाई व्यवस्थित र अनुशासित बनाइनेछ ।

७९. राक्सिराङ गाउँपालिकाका सवै वडा कार्यालयहरूबाट नागरिकमैत्री सेवा प्रवाह गर्न वडा कार्यालयहरूलाई व्यवस्थित र सुविधा सम्पन्न बनाउँदै लगिनेछ । साथै आगामी आ.व. भित्र व्यक्तिगत घटना दर्ता र राजस्व संकलन कार्यलाई सम्पूर्ण वडाहरूमा अनलाईन गरिनेछ ।

८०. कर्मचारीहरू अन्यत्र सुगम स्थानमा सरुवा भई जाने र गाउँपालिकामा कर्मचारी अभाव हुने प्रवृत्ती न्यूनीकरण गरी कर्मचारीलाई उत्प्रेरणा दिई यस गाउँपालिकामा आकर्षित गर्न वडा कार्यालयमा आवास एवम लजिस्टिकको प्रबन्ध गरि कर्मचारीहरूलाई प्रोत्साहन सुविधा प्रदान गर्न आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।

८१. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र अत्यावश्यक एवं उपयोगी सेवाहरूलाई व्यवस्थित गर्दै विकासका ठोस कार्यक्रम मार्फत जनताको आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक जीवनमा रुपान्तरण गरिनेछ ।

८२. गाउँपालिका र वडाबाट प्रवाह हुने सेवालाई थप प्रभावकारी बनाउन जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी समग्र कार्यालयको संस्थागत क्षमता विकासमा जोड दिइनेछ ।

